

O glavnih pojmih politične ekonomike.

Piše dr. Ivan Žmavc.

(Nadaljevanje.¹⁾)

III. Kredit.

Ogromne gospodarske in lastninske spremembe zgodile so se v minolem stoletju. Ozrimo se na veliko mesto, na pr. Dunaj; kaj je bil Dunaj pred 150 leti, in kaj je danes? Ne menimo povečave — mesto se je podesetorilo — ampak razdelitev lastnine. Zeló poučljivo je primerjati plane dunajskega mesta iz 18. stol. z modernimi; pogledjmo si le-te plane na stenah mestne zbornice dunajske: pred 150 leti spadala je, rečemo lahko, tretjina vseh poslopij erarju, tretjina cerkvi in kaka tretjina je bila privatna lastnina. In danes? Seveda, Dunaj je še vedno rezidenca cesarstva; vendar erar in cerkev stopila sta v ozadje v primeri z meščanskimi sloji; zasebniki²⁾ buržoá se ponasajo z imetjem, ki se bahato stavi v paralelo z državnimi zavodi. Te prelepe palače, te kreditne, eskomptne hipotečne itd. banke, te zavarovalnice, ta orjaška poslopja industrialnih in transportnih podjetij, kaj vse to že opazovalcu kaže? Obiščimo v poldnevni urah ono rudečo palačo na Schottenringu, ko vrejo elegantno oblečeni gospodje v živih pogovorih — večinoma so to agilni otroci Izraela — kakor na velik in bogat sejem, na — borzo. Kako je to gibanje in kričanje v teh dvoranah, kjer včasi v par minutah gre za milijone! Borza je dandanes srce narodnega in državnega življenja! Veletržci in velekapitalisti, ki imajo tu svojo moč, to so pravi državniki našega časa, ki vladajo državo in svet. In s čim so pridobili to moč, veljavo in oblast? S pomočjo denarja in — kredita.

Pojdimo na kmete gledat! Slovenci nimamo velikega mesta. Agrarne razmere so za nas velevažnega pomena. Naš kmet je pač z l. 1848 dobil svobodo, ali ta svoboda postala mu je dar Danajcev. Če se kmetu po vsej Evropi slabo godi, godi se mu

¹⁾ Gl. »Slov. Pravnik« l. 1899.

²⁾ Zasebna družba prevladuje v modernem času, zato menda govori dandanes znanost bolj o družbi (societas, sociologija, socialna znanost) nego o državi (politica, politična znanost).

še posebno slabo na Slovenskem; hipoteke pokrivajo takorekoč naša zadolžena zemljišča, kmet ne more na svojem živeti, on mora v Ameriko, Vestfalsko in bogvekam ter bogvekomu tlačanit, da si zasluži košček kruha. Prebivalstvo slovenskih pokrajin se obupno slabo množi, najmanj v celi Avstriji, kakor najnovejše ljudsko štetje kaže! Naše kmečke kreditne zadruga so žalibog še prešibke, da bi z večjim uspehom zabranile odtujevanje domače zemlje. Kakor po vsej Evropi, tako in morda še huje se vrši pri nas lastninska revolucija — zakonitim potom; mobilni kapital ekspropriira našega kmeta in slovensko ljudstvo. Velika, seveda tuja podjetja izčrpavajo našo zemljo; trboveljsko oglje se dobro trži na svetovnem trgu, Rothschildova južna železnica presekava naše zemlje; hočeš nočeš, Slovenec je v toku modernega svetovnega, denarnega in kreditnega gospodarstva.

V tem toku so Slovenci že več let; boj agrarca z mobilnim kapitalom bije naš kmet že desetletja, in vendar smo se tako malo zavedali svojega položaja, tako slabo ocenjali nevarnosti, v katerih je naš agrarec . . .

Bistvo modernega gospodarstva je — kredit. Razložimo ta pojem najprej induktivnim potom, s primeri iz navadnega življenja.

Splošno menjalo in plačilno sredstvo je, kakor smo rekli¹⁾, denar; v zapadnoevropskih deželah in, vsaj zakrito, tudi pri nas v Avstriji je to kovano zlato; kot drobiž služi za manjša plačila srebro, nikelj, baker itd. Za večja plačila pa niti zlato ni priljubljeno; tu si pomagamo z bankovci, katere je lažje in prijetneje seboj nositi. Bankovci pa niso noben denar. Bankovec (avstrijski) je kreditni papir, vsled kojega je avstro-ogrška banka nasproti imetniku bankovca dolžnica; ta je zavezana, kakor se na bankovcu čita, na pokazanje dotično svoto izplačati v zakonitem denarju, torej pri nas (vsaj v bodoče, ko bomo v Avstriji dovolj zlata imeli) v zlatu. Čeki n. pr. poštne hranilnice avstr. so znani in praktični kreditni papirji; vendar je promet s čeki pri nas še malo razvit v primeri z Anglijo.

Najimenoitnejši kreditni papirji pa so posebno med trgovci navadne menice. Kdor ima zakonito izstavljeno menico, ima

¹⁾ Omenj. »Sl. Pravnik« str. 257 sl.

denar v dotičnem času. Meničnemu upniku je na razpolago vsa strogost meničnega prava, ki prisili dolžnika k plačilu trasirane svote. Glavna trgovina pri bankah je trgovina z menicami, na pr. diskontiranje menic. Trгоvec včasih hipoma potrebuje denar; ako je na dobrem glasu, izplača mu banka, ki njegove razmere pozna, posebno če je z njo v zvezi, rada proti primernemu diskontu na izstavljeno menico denar.

Posebno važna je pa menica kakor mednarodno plačilno sredstvo. Med deželami je dandanes živahna trgovina; Avstro-Ogrska je eksportirala na pr. l. 1899 za 730 milijonov mark blaga v Nemčijo, a Nemčija je importirala k nam za 466 milijonov mark. Kaka težava bi bila, če bi naši te milijone res vse morali izvažati v Nemčijo, in narobe nemški odjemalci k nam! S pomočjo mednarodnih menic je pa mogoče, za milijone blaga si med seboj izmenjati, ne da bi bilo treba le enega zlatnika za plačilo. Kreditni papir omogočuje, da je gotovega denarja v prometu primeroma le malo treba, pravzaprav le za manjše plačevanje in za poravnanje poslednjih diferenc. Tako se spreminja izpopolnjeno kreditno gospodarstvo v nekako dovršeno naturalno gospodarstvo: blago se zamenjava za blago s pomočjo kreditnih papirjev, katere poravnavaajo kreditni zavodi, banke in borze, pač pa vedno na podlagi denarja.

Važnost menic za mednarodni promet hočemo ilustrirati s konkretnim slučajem vojne kontribucije¹⁾ Francozov l. 1871. Francozi so morali Nemcem vojne odškodnine plačati, kakor znano 5000 milijonov frankov. Kako ogromna je ta svota, ki je vsled obresti še narastla, vidi se iz nastopnega računa: ko bi bila francoska vlada vso to svoto izplačala v srebrnjakih po 5 frankov, tehtala bi ta svota 500.000 centov, in za transport te teže bilo bi treba 2500 železniških vagonov! S pomočjo kreditnih papirjev pa je bilo možno, večji del milijard na primeroma lahek način izplačati; samo za 617 milijonov poslali so Francozi dragih kovin (zlata in srebra), ves ostanek, torej velika večina svote, poravnal se je v menicah (za 4248 milijonov) in

¹⁾ O tej kontribuciji je cela literatura nastala; gl. na pr. Fellmeth: »Zur Lehre von der internationalen Zahlungsbilanz«. Heidelberg 1877; prim. L. Bamberger v »Preussische Jahrbücher« 1873, Soetbeer v »Deutsche Zeit- und Streitfragen« 1874 itd.

francoskih bankovcih. Tu se kaže pomen vrednostnih papirjev, posebno menic, eklatantno.

In kaj so ogromni državni dolgovi, državni papirji drugega ko poraba kreditnih operacij? Posebno avstro-ogrski narodi morajo uprav strašne obresti plačevati, da zamorejo lastniki naših državnih zadolžnic kupone vsakega polletja zamenjavati v bankah, ne samo avstrijskih, ampak i tujih, posebno nemških (po Nemčiji je vse polno naših zadolžnic). Naši splošni državni dolgovi in dolgovi cislajtanski ne znašajo (koncem l. 1898) nič manj ko 4.364,741.486⁰⁴ gld., ki zahtevajo od cislajtanskih davkoplačevalcev (za isto leto) obrestij 176,075.407⁹² gld.¹⁾ Edino uprava državnega dolga stala je cislajtansko polovico za l. 1900 lepih 1,557.040 kron.

Vsled novejše tehnike ima veleproizvodstvo prednost pred rokodelstvom in malim podjetjem, velepodjetja pa zahtevajo velikanske kapitale; le redkokdo je kot poedinec vstanu zgrniti takšne kapitale. Več kapitalistov je potreba, da seženejo 10, 20 . . milijonov za velepodjetje, in akcija je so sredstvo, s katerim se zbira kapital med občinstvom; tudi skromen kapitalist, ako si nabavi akcijo podjetja, to je, ako proti akciji zaupa ter kreditira svoj kapital podjetju, more udeleževati se eventualno velikanskega podjetja ter biti takorekoč solastnik pri njem. Akcija je vrednostni papir, ki omogočuje moderna, na širokem temelju stavljena podjetja; ako je imetnik akcij solastnik, je imetnik obligacij upnik podjetja. Celó naša avstro-ogrška banka, katere bankovec je nam vsem priročno plačilno sredstvo, je akcijska družba (z akcijskim kapitalom 210,000.000 kron, to je 150.000 akcij à 1400 kron). Ako kurz akcij raste, širi se in raste podjetje ter narobe, in trg akcij je borza, kazalo kurzov pa borzni kurzni list, ki ga dandanes prinaša že vsak racionalnejši tednik. Celó blago (pšenica, rž, cukar, kava itd.) ima kurz svoje cene, tudi to blago ali tovor ima svoje papirje, in za takšne, posebno poljedelske cene mora se dandanes že vsak razumnejši kmet brigati. Na blagovnih borzah odločuje se osoda naših poljedelcev; borza, bodisi efektivna, bodisi produktna, mora biti v evidenci vsem naprednejšim slojem, če se hočejo udeleževati gospodarskega življenja svetovnega.

¹⁾ Gl. »Compass« za l. 1901., str. 1307 sl.

Bankovec, ček, menica, državni papir, akcije, obligacija itd. zovejo se kreditni papirji, ker pri njihovih funkcijah igra kredit važno ulogo.

Nekoliko pojavov kreditnega gospodarstva je šlo pred našimi duševnimi očmi, predno nastopimo deduktivno pot svojih izvajanj, kajti vsaka zdrava dedukcija, ki deluje z običnimi pojmi ter od običnih pojmov nizdolu stopa k posebnim ter konkretnim predstavam, sloni na indukciji, na poedinih vzgledih ter dejstvih.

O kreditu smo govorili tedaj, ko je nastalo razmerje, kakoršno je med upnikom in dolžnikom. Banka je dolžnica proti imetniku bankovca, kojemu se je zavezala, kaj na pokazanje pri glavnem zavodu ali filijalki izplačati dotično svoto v zakonitem denarju (v zlatu). Ček je nakaznica na premoženje, ki ga je kdo kot upnik dal banki. Imetnik menice je upnik onemu, ki je zakonito v menici zavezan, svoto ob dotičnem roku v gotovini izplačati. Država je dolžnica imetnikom njenih dolžnih papirjev; akcijska družba dolžnik posestnikom akcijskih ter obligacij itd.

Nihče, ki je previden, ne izpusti denarja iz rok, ako ne veruje¹⁾ (credo, creditum), da bo dolžnik vrnil; samo tista oseba pa ima kredit, o kateri se meni, da bo mogla svojo gospodarsko dolžnost izpolniti. Kredit je torej zaupanje, da se prevzeta dolžnost gospodarska izpolni, to je, izpolniti more, oziroma izpolniti mora.

Gospodarska dolžnost, čut gospodarske odgovornosti je etičen čut. Velik je razloček med miloščino in posojilom ali kreditno operacijo. Miloščina²⁾ pomaga proti sili v trenutku, bolj mimogrede, često slabí dejavnost, eneržijo in čast obdarovanega ter pospešuje duh lenobnega in nečastnega beraštva. Posojilo pa množi dejavnost, eneržijo ter odgovornost prejemalca,

¹⁾ Slovenci pa »upamo«, dajemo in jemljemo na »up«.

²⁾ Nikakor nočemo tajiti pomena miloščine. Često poedinec nič kriv ni svoje bede, in pomoč človeku, ki je dobre volje ter dobre misli, je vsakojako blag čin; take razmere nezakrivljene stiske je imela v srednjem veku i cerkev pred očmi, ko je priporočala vbogajme in prepovedovala obresti za posojila, ki so bila tedaj večinoma konsumtivna posojila v sili in revščini. Mi pa imamo tukaj v modernem času navadni, namreč produktivni kredit na misli.

vzbuja mu samozavest in ga naganja k delu, da bi kapital pomnožil, da bi postalo iz 1 »talenta« njih 10. Zato pa ima kredit le pri npravno ter etično dozorelih poedincih in narodih svoj blagotvoren vpliv; pri nezrelih vède kredit v pogubo po poti lahkomiselnosti. Lep smisel ima obljuba Mohamedova, vernikom dana, da jim je pričakovati za milodar desetero, za posojilo osemnajstero plačilo v nebesih.

Mnogo je vrst kredita; tu iztaknemo samo dvojno delitev: v produktivni, oziroma konsumtivni in v realni, ozir. personalni kredit.

Produktivni kredit je narodnemu gospodarstvu tako potreben, kakor je konsumtivni kredit večinoma škodljiv. Zadača gospodarstva je, da se bogastvo čim bolj množi; ker doslej preveč bogastva ni, narobe, ker je premalo materialnih dobrot, ker je žalibog še mnogo mnogo polnagih in lačnih, zato se lahko reče, da je zadača narodne ekonomije pomnožitev in sicer kar največ možna množitev bogastva. Narod, ki noče ali ne more najizdatnejših sredstev vporabljeni za produkcijo, požrejo in uničijo naprednejši narodi vkljub njegovemu moledovanju o »pravici« itd. Kakor smo že prej dejali,¹⁾ je ljudem delovati na to, da se čim najbolj vzadovoljujejo opravičene potrebe. Množiti, producirati dobra je geslo ekonomije; in temu namenu služi produktivni kredit. Produktivni kredit razvil se je v novejšem času v prej neslišani meri in se razvija temveč, čim bolj se spopolnjuje gospodarsko stanje poedincev ter naroda. Konsumtivni kredit, ki služi premo konsumu ter potrebi, prevladuje na nižjih stopinjah ekonomičnega razvoja in je za sedanje razmere ali podrejenega, ali pa celó škodljivega vpliva. Posebno pri nas Slovencih, pa sploh v Avstriji, celó v Nemčiji je konsumtivni kredit (Borgsystem) preveč v navadi; to dokazujejo privatni in javni (državni) dolgovi, ki služijo hipnim potrebam, ne da bi množili plačljivost (solventnost) konsumentov. Vsled tega, pri nas razširjenega posojilnega sistema in konsumtivnega kredita ločimo se neugodno od Angležev, kjer se kreditira na kratke rokóve (po menicah na vid ali na kratek ròk) in v produktivne namene. Zato je angleško

¹⁾ »Sl. Pravnik« 1899, str. 167.

gospodarstvo mnogo solidnejše nego kontinentalno, posebno nego naše avstrijsko.

Po dani zanesljivosti razločujemo realni in personalni kredit. Upnik, ki dolžnika po osebi in razmerah dobro pozna, prepusti mu brez skrbi, posebno na krajše rokove, svoj kapital; to se godi najbolj med trgovci, ki se med seboj poznajo in katerim gre trgovina gladko izpod rok. Kjer pa ne zadostujejo osebne garancije, mora kreditno operacijo podpreti realna zastava, zalog ali hipoteka. Imetnikom zemljišč, ki potrebujejo navadno na dolge rokove kredit, kreditira se na hipoteko; znano je, da eksistirajo tzv. hipotečne banke, ki se pečajo v prvi vrsti s hipotekami. Krediti na premične zaloge (na vrednostne papirje, na dragocene predmete v zastavnicah) so tudi razširjeni; nekatere banke mnogo kupčujejo proti vrednostnim papirjem, to je, proti zalogu vrednostnih papirjev izplačujejo posojila (tzv. lombardna posojila), o čemer še kaj več spregovorimo.

Velik je narodnogospodarski pomen kredita. Rekli smo že, da kredit nadomešča denar; denar sicer ostane obče merilo vrednostij ter cen, na denar kot obče menjalo reducirajo se tudi vse kreditne vrednosti, vendar pa je gotovega denarja v kreditnem gospodarstvu primeroma malo treba; v Nemčiji se baje $\frac{9}{10}$ vseh plačevanj vrši s kreditnimi operacijami, in pri nas v Avstriji gotovo tudi vsaj polovica istih.

Kredit je vzgrajen na plodnosti kapitala; kredit omogočuje, da se i male svotice zbirajo v velike denarne reservoare, iz kojih se živijo ogromna podjetja, tvoreča ter množéča bogastvo. Dobičniki, katerih glavnice so pripomogle k rasti bogastva, ne morejo biti zadovoljni, da bi le neposredni vodje podjetja vtikali velike dobičke v svoje mošnje; del dobička zahtevajo tudi oni za sebe — to je opravičenost o brestij. Denar kakor tak sicer ne more iz sebe tvoriti vrednostij, ampak kakor sredstvo pri proizvajanju gospodarskih imetkov, kakor kapital tvori vrednosti, s kratka: kapital — nese.

Kredit ima mnogo dobrih strani; kredit vzbuja k štedenju, vzgaja k varčnemu gospodarjenju, k skrbi za bodočnost; marsikomu neimovitemu doprimore k socialni povzdigi, k dosegi večjega premoženja. To poslednje dejstvo je tako važno za

socialno vprašanje, da se moramo še nekoliko ustaviti pri njem. Praktičen bankir ter obenem narodnogospodarski pisatelj, Anglež Bagehot navaja¹⁾ nastopni slučaj iz gospodarskega življenja ekonomično najnaprednejše dežele na svetu, Anglije, za katero druge dežele bolj počasi sledijo, toda slediti morajo: »Angleški promet vrši se z izposojenim kapitalom v razsežnosti, katero si inozemci komaj predstavljajo. V vsakem distriktu je malih obrtnikov in trgovcev, ki svoje menice pridno diskontirajo in s tako izposojenim kapitalom starega kapitalista stiskajo in celo preganjajo. Ta mladi obrtnik ima očitno velikansko prednost v prometnem boju. Če trgovec s 50.000 funt-sterlingov lastnega denarja hoče pridobiti deset procentov, mora v letu 5000 ft.-št. ž njimi zaslužiti in v tej meri za blago zahtevati; ako pa si kdo drug k svojim le 10.000 ft.-št., kar sedaj nič nenavadnega več ni, izposodi še 40.000 ft.-št. po diskontih, ima isti kapital mnogo cenejše in more mnogo cenejše prodavati. Če si je izposodil po 5%, mora plačati obrestij 2000; in ako v letu, kakor stari trgovec 5000 ft.-št. zasluži, ima po plačevanju obrestij še 3000 ali 30% od svojih lastnih 10.000 ft.-št. Ker je večina trgovcev z mnogo manjšim dobičkom zadovoljna, more z nekaj manjšim profitom ceno svoje robe znižati in starega, samo z lastnim kapitalom delujočega konkurenta izpodriniti s trga. Tako je v modernem angleškem prometu radi gotovosti, da se denar z diskontiranjem menic ali kako drugače proti zmernim obrestim dobi, gotova premija na delovanje z izposojenim kapitalom in neprestana malosrčnost, omejevati se le na lastni kapital.«²⁾

Takšna demokratična struktura angleškega prometa — piše Bagehot dalje — je sicer v aristokratskih bogatih krogih nepopularna; starodavne familije bogatih trgovcev izpodrinja umazana druhal malih ljudi.

Demokratiziranje ekonomične strukture vsled kreditnih operacij ugajala bi nam, ki spadamo v veliki večini k »malim ljudem«. Toda žalibog — tudi v Bagehotovem vzgledu ima

¹⁾ Bagehot: »Lombardstreet«. Nemški prevod še s paralelnim naslovom: »Der Weltmarkt des Geldes in den Londoner Bankhäusern«. Leipzig 1874, str. 4.

²⁾ Izogibam se premnogih citatov; pa to mesto sem doslovno podal, da čitatelj nekoliko spozna način mišljenja angleškega ekonoma; k Angležem nam je treba hoditi v gospodarsko šolo.

»plebejec« svojih 120.000 gld.! — kredit v celoti ni takšen, da bi iz njega nižji sloji naroda črpali večjo silo, kakor višji, da bi se tako pripravljala distributivna ter nivelirajoča pravica v razdelitvi imetkov; pač pa je res, kar piše Gogol v »Mrtvih Dušah«: »Lahko bogati ta, kdor ima tako nekoliko sto tisočev; a kdor ima milijone, pri tem je polumer velik, polje, cesta njegova je široka; ta že niti tekmecev nima«. Kdor ima, temu se še pridá!

Še drugih temnih strani je pri kreditu; nekaterih smo se že dotaknili. Gospodarsko ter moralno nizko stoječemu ljudstvu, ki ni poučeno dovolj o bistvu kreditnega gospodarstva in ki ni vzgojeno za razumno uporabo kredita, od strani kredita naravnoč pogibel preti. Slovani v obče in tudi Slovenci so žalibog v taki nevarnosti; gospodarska kultura nekako le počasi potuje od zapada proti vstoku; in če so Nemci že precej blizu Angležev ter Židov v gospodarski dovršenosti, ni moči istega trditi o Slovanih.¹⁾ Nam je treba sistematične gospodarsko-etične

¹⁾ Dovoljujem si zopet citat, o kojem naj domača inteligenca v blagor našega ljudstva resno razmišlja, in ki je posnet iz enega najboljših nemških narodnogospodarskih učiteljev: »Einer wirtschaftlich tiefstehenden Bevölkerung ausgedehnten Kredit zu eröffnen, wird derselben sicher zum Schaden gereichen, indem dieselbe sehr zuweitgehend von demselben Gebrauch macht, aber nicht, um die erlangten Summen wirtschaftlich productiv anzulegen, sondern um si zu vergeuden, wie man bei den slavischen Bauern noch in der neuern Zeit beobachtet hat«. (Conrad: »Grundriss d. polit. Oekonomie. I.³ Nationalökonomie.« Jena 1900. str. 114).

Žalibog bili bi z lahka vstanu, resničnost poslednjega stavka dokazati s konkretnimi dejstvi; a opozarjam samo čitatelja na finančne razmere tako zvanih »svobodnih« jugoslovanskih držav; nič bi ne škodilo, če bi Slovenci manj romantično o Slovanstvu sodili in boljše poučeni bili o žalostnem gospodarskem položaju malone vseh slovanskih plemen (slovenskega seveda neizvzemši). Kako je n. pr. Srbija naravnoč prodana in zastavljena tujim kapitalistom, naj se čitatelj, ki se za to zanima, prepriča iz Gopčević-a: »Serbien u. die Serben« (Leipzig 1888); tu pisatelj (str. 485) imenuje zlasti upravitelje avstrijske »Länderbank« — »polnisch-jüdische Blutsäuger« na srbskem telesu. Nič boljše ni z Bolgarijo . . .

Tudi je vredno naglasiti dejstvo, katero katoliško misleči učenjaki potrjujejo, in to je, da so katoliški narodi dandanes v gospodarskem oziru inferiorni; čudno to, če se pomisli, da je v srednjem veku cerkev bila nositeljica ekonomičnih idej in n. pr. bankirstvo sama pospeševala ter spopolnjevala. Dandanes pa je gotova resnica, da morajo katoliški narodi zelo zelo paziti, da — mi govorimo tu le v gospodarskem oziru — ne obnemorejo v gospodarskih bojih; da je nevarnost precejšnja, potrjajo dejstveni dogodki.

vzgoje. Ako se po pravici reče, da razen Angležev Arijci še niso daleč dospeli v ekonomični kulturi, moremo tudi reči, da ti Arijci se še niso povzpeli do samozavestnega ovladanja kreditnih močij gospodarskih. In to ne velja samo o nižjem ljudstvu, o kmetu, ampak tudi o inteligenci ter o — bogatinih; obče znano je reklo o »jeunesse dorée« pri arijskih plemenih, pri katerih se redkokdaj bogastvo širi ter množi do tretjega pokolenja. Ako je potreba, naše ljudstvo vzgajati k gospodarski zrelosti, treba je tudi vzgajati tzv. »boljše« sloje; »zlati mladeniči« arijski, žalibog, ne umejo razumno porabljeni ter — množiti podedovanega bogastva; narobe, bogastvo je njim često vir nesreče in pogube, dočim umejo Židje, gospodarsko zreli, v stoletnih gospodarskih bojih rutinirani narod, plodno razmnoževati dobljene »talente«. In ako sistematična gospodarska izobrazba kaj pripomore k pospeševanju gospodarske zrelosti, pripomore gotovo k temu proučevanje kreditnega gospodarstva.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj §-a 1431 o. d. z. med zakoncema; doto je izrecno za tako določiti.

C. kr. okrožno sodišče v Celji je v pravdni stvari tožiteljice S. proti tožencem Josipu S. in ml. Ani, Janezu in Agati S., dedičem po posestniku F. S., zaradi 6700 gld. ali 13.400 K c. s. c. na podlagi z obema strankama izvršene ustne razprave in predrugačene zahteve tako-le razsodilo (dne 24. marca 1900 Cg. I 243/99—13):

Toženci, proglašeni dediči po dne 26. marca 1899 umrlem F. S. morajo priznati, da je tožiteljica izročila istemu deloma gotovino, deloma hranilno knjižico v skupnem znesku 6700 gld. ali 13.400 K, in morajo dovoliti, da se uvrsti ta znesek s 5% obrestmi od 26. marca 1899 v zapuščino po Francu S. kot dolg na korist tožiteljice in slednjič plačati tožiteljici odmerjene stroške, — vse to v 14 dneh, da se izogonejo izvršilu.